

Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuden huomioon ottaminen korkeakouluopiskelussa

Lukivaikeus on erityinen oppimisvaikeus, jolla on neurobiologinen tausta. Korkeakoulu voi opiskelu- ja työyhteisönä vaikuttaa merkittävästi erilaisen oppijan osallistumiseen ja erilaisten opiskelustrategioiden hyödyntämiseen.

Korkeakouluympäristössä lukivaikeus voi olla

- vähitellen paljastuva vaikeus, joka kohdataan, kun tehtävät vaikeutuvat.
- uudelleen puhkeava vaikeus, joka ilmenee esimerkiksi opiskeltaessa vieraalla kielellä.
- salattu vaikeus, koska korkeakoulussa ei lukivaikeuksia ajatella olevan.
- korkeakouluopettajalle tuntematon vaikeus, johon hän törmää tenttivastauksia tai oppimistehtäviä lukiessaan ja kirjoitusvirheitä ihmetellessään.

Jokaisen opiskelijan tilanne on yksilöllinen. Korkeakouluopiskelijan lukivaikeus voi ilmetä

- kirjoitusvirheinä,
- lukemisen virheinä ja hitautena,
- luetun ymmärtämisen vaikeutena,
- tekstin tuottamisen vaikeutena,
- mahdollisesti myös muina vaikeuksina, kuten muistamisen, vieraiden kielten oppimisen ja matemaattisen hahmottamisen vaikeudet.

Lukivaikeudesta saattaa olla vaikea puhua. Opiskelijoita ja henkilöstöä voi kuitenkin rohkaista keskustelemaan oppimisen haasteista sekä monenlaisista tavoista oppia.

Lukivaikeuden voi ottaa esille esimerkiksi

- HOPS-keskusteluissa,
- tuutorinnissa,
- ryhmätöiden ohjeistuksessa ja ohjauksessa,
- oppimistehtävien palautteenannon yhteydessä.

Vuorovaikutus ja viestintä

Huomioi kaikessa viestinnässä ja opetuksessa moniaistikanavaisuus. Esitä asiat kirjallisesti, suullisesti sekä näyttämällä tai tekemällä.

Käytä viestintä- ja koulutusmateriaaleissa

- tiivistä ja selkeää yleiskieltä,
- fonttikokona vähintään 12 pistettä,
- selkeästi luettavaa päätteetöntä fonttityyppiä, esimerkiksi Arial,
- Word-asiakirjoissa tyylejä ja verkkosivuilla tyylitiedostoja.

Oppitunti ja luento

Opetus- ja ohjaustilanteissa voit edistää oppimista ja ylläpitää tarkkaavaisuutta monella tavalla:

- Toimita opiskelijoille luentorunko ja siihen liittyvä kirjallinen materiaali etukäteen.
- Jäsennä esityksen tai luennon kokonaisuudet. Esittele pääasiat alussa ja kokoa ne lopussa, pitkässä esityksessä myös taitekohdissa.
- Hyödynnä opittavaan asiaan liittyviä esimerkkejä, tarinoita ja keskusteluja opetuksessasi.
- Havainnollista ja näytä käytännössä – älä vain puhu.
- Rauhallinen puherytmi auttaa opiskelijaa hyödyntämään kuuntelemista oppimisessa ja helpottaa muistiinpanojen tekemistä.
- Erilaisella oppijalla saattaa olla käytössään apuvälineitä, esimerkiksi nauhuri, MP3-soitin, tietokone, lukeva skanneri. On hyvä, jos voit tutustua niihin.
- Ota huomioon, että erilainen oppija saattaa tarvita mahdollisuuden tehdä ääni- ja/tai kuvataallenteita omaan opiskelukäyttöön.

Oppimateriaalit

- Varmista hyvissä ajoin oppimateriaalin ja kirjallisuuden saatavuus eri muotoisina, muun muassa digitaalisina aineistoina ja äänikirjoina.
- Varmista vieraskielisen oppimateriaalin osalta, onko se ainoa ja tarkoituksenmukaisin mahdollisuus.

Tenttikäytänteet ja arviointi

Huomioi jo opetuksen suunnitteluvaiheessa joustavat käytänteet ja vaihtoehtoiset tavat tenttiä. Kannusta opiskelijoita kokeilemaan erilaisia tapoja valmistautua tenttiin, kuten käyttämään vertaistukea ja opiskelemaan pienryhmissä.

Avaa tentittävien teosten ydinkohdat luennolla ennen koetta, jotta opiskelija osaa keskittyä olennaisiin sisältöihin. Voit auttaa hidasta lukijaa ja kirjoittajaa pilkkomalla tentittävät kirjalpakit yksittäisiksi kirjoiksi.

Tenteissä ja kokeissa huomioitavaa:

- rauhallinen ympäristö, tarvittaessa korvatulpat,
- mahdollisuus lisäaikaan ,
- mahdollisuus käyttää apuvälineitä, esimerkiksi tietokonetta oikolukuohjelmiseen,
- selkeät vastausohjeet, ohjeet ja kysymykset voi antaa myös äänimuotoisena,
- mahdollisuus osoittaa osaamisensa vaihtoehtoisella tavalla, esimerkiksi suullisella tentillä kirjallisen sijaan,
- mahdollisuus arviointiin, jossa kirjoitusvirheet eivät vaikuta tulosta alentavasti.

Harjoittelu ja käytännön työt

Hyödynnä opiskelijan vahvuuksia ja erilaisia toimintatapoja harjoittelussa ja sovellustehtävissä. Rohkaise opiskelijaa myös kertomaan lukivaikeudestaan ja ole mukana kehittämässä toimintaympäristön asenteita ja käytänteitä.

- Kehittäkää työyhteisössänne erilaisia harjoittelujen raportointikäytänteitä, tekstin ohella esimerkiksi graafiset esitykset, äänitteet, valokuvat, videot.
- Suosi ja suosittele esteettömiä ja moniaistikanavaisia perehdytysaineistoja: tiedostomuotoiset tekstit, multimediaaineistot.
- Kannusta keskustelemaan erilaisista toimintatavoista ja kokeilemaan niitä.
- Ohjaa opiskelijaa tehtävien ja raporttien tekemisessä harjoittelun aikana.

Tilat ja liikkuminen

- Laadi lukujärjestyksistä ja aikatauluista selkeitä ja helppolukuisia.
- Huolehdi osaltasi, että korkeakoulussasi opastus on riittävää ja opasteet ovat esteettömiä: ne ovat oikein sijoitettuja ja selkeälukuisia.

Apuvälineet ja palvelut

Opiskelijoille ja henkilöstölle on hyvä olla tarjolla

- tietoa apuvälineistä ja erilaisia apuvälineitä käytettäväksi,
- mahdollisuus skannata kirjallisia aineistoja tiedostomuotoon,
- verkkoaineistojen lukuohjelma korkeakoulun palvelimella, esimerkiksi ReadRunner.

Monet esteettömyyttä edistävät käytännöt hyödyttävät kaikkia opiskelijoita – tutustu myös muihin oppaisiin osoitteessa www.esok.fi

Lisää tietoa

- Erilaisten oppijoiden liitto: <http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi>
- Celia-kirjasto: www.celialib.fi